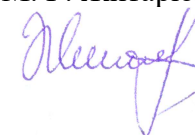

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра зарубіжної преси та інформації

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної преси та інформації
факультету журналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2020 р.)

В. о. завідувача кафедри –
доктор наук із соціальних комунікацій,
професор М. Г. Житарюк

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Міжнародне право і журналістика»,
що викладається в межах ОПІ
першого освітньо-наукового рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 061 – журналістика

Львів – 2020

СИЛАБУС КУРСУ
«Міжнародне право і журналістика»
2020-2021 навчального року

Назва курсу	«Міжнародне право і журналістика»
Адреса викладання курсу	Вул. Генерала Чупринки, 49, Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра зарубіжної преси та інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, Спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі курсу	Мельник Андрій Петрович, кандидат наук із соціальних комунікацій, асистент кафедри зарубіжної преси та інформації
Контактна інформація викладачів	facebook.com/and.melnyk, andriy.melnyk12@gmail.com , Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, каб. 304
Консультації по курсу відбуваються	Консультації відбуваються у день проведення лекцій/практичних занять та відповідно до графіка чергування на кафедрі. Також можливі он-лайн консультації через Messenger, E-mail та інші ресурси. Час он-лайн консультацій можна також узгодити у телефонному режимі або, написавши на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Навчальна дисципліна «Міжнародне право і журналістика» є дисципліною, що читається у рамках спеціалізації «Міжнародна журналістика» на 4 курсі у 7 семестрі, форма підсумкового контролю – іспит. Курс передбачає вивчення особливостей висвітлення у ЗМІ міжнародної тематики, зокрема політико-правових конфліктів.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Міжнародне право і журналістика» є дисципліною зі спеціальності 061 - Журналістика для освітньої програми бакалавр журналістики, спеціалізації «Міжнародна журналістика», яка викладається у першому семестрі в обсязі 1,5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Мета спецкурсу «Міжнародне право і журналістика» – ознайомити студентів із основоположними нормами загального міжнародного права як системою принципів, які покликані урегулювати відносини між державами на мирній основі. Особливий наголос робитиметься на інтерпретації норм міжнародного права у журналістських публікаціях, адже роботу із міжнародною інформацією важко уявити без засвоєння базових принципів міждержавних відносин. Спецкурс також передбачає розгляд міжнародного медіаправа – особливої галузі права, яка пов'язана із міжнародним аспектом діяльності журналістів та засобів масової інформації. Значну увагу приділено практиці Європейського суду з прав людини як унікальної установи, що розглядає

	<p>позови фізичних осіб проти держав, зокрема й у сфері порушення права на вільне висловлення думок і поглядів.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розкрити суть поняття «міжнародне право»; - схарактеризувати труднощі дефініювання поняття «міжнародне право»; - з'ясувати різницю між поняттями «класичне міжнародне право» та «сучасне міжнародне право»; - вивчити основні характерні особливості міжнародного права; - з'ясувати специфіку юридичної сили у міжнародному праві; - засвоїти функції міжнародного права; - з'ясувати основні відмінності між внутрішньодержавним та міжнародним правом; - порівняти міжнародне право та концепцію «реальної політики» (Realpolitik); - вивчити основні принципи міжнародного права; - продемонструвати суперечність окремих принципів міжнародного права та сучасного стану міжнародних відносин; - з'ясувати суть поняття «гуманітарне втручання»; - виявити конфлікт між правом націй на самовизначення та принципом територіальної цілісності держави; - вивчити основні суб'єкти міжнародного права; - продемонструвати роль міжнародного права у розв'язанні територіальних суперечок та у боротьбі за природні ресурси; - з'ясувати міжнародно-правовий контекст права на вільне висловлення поглядів і думок; - продемонструвати роль Європейського суду з прав людини у захисті прав фізичних осіб, зокрема права на вільне висловлення поглядів і думок; - вивчити міжнародний досвід саморегулювання ЗМІ.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник/ За ред. В. Буткевича. – К., 2002. 2. Черкес М. Міжнародне право: Підручник. – 5-те вид. – К., 2008. 3. Репецький В., Лисик В. Міжнародне гуманітарне право: Підручник. - К.: Знання, 2007. 4. Годоров И., Субботин В., Филонов А. Международное публичное право: Учеб. пособие. — К.: Знання, 2005. <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Мак'явеллі Н. Державець. – Харків, 2007. 6. Кант И. К вечному миру// Сочинения в шести томах. – М., 1966. – Т. 6. – С. 257-347.

	<p>7. Мальський М., Мацях М. Теорія міжнародних відносин. – Львів, 2002</p> <p>8. Лукашук И. Международное право. Общая часть: Учебник. – М., 2005.</p> <p>9. Российско-грузинский конфликт: международное право и Realpolitik// http://abkhazeti.info/news/12198894488.php</p> <p>10. Киссинджер Г. Дипломатия. – М., 1997.</p> <p>11. Бжезінський З. Велика шахівниця. – Івано-Франківськ, 2001.</p> <p>12. Лукашук И. Международное право. Общая часть: Учебник. – М., 2005. – С. 296-370.</p> <p>13. Спасманн Р. Повернення до справедливих воєн?// День. – 2009. – 3 лют.</p> <p>14. Перл Р. «Право» війни та війна прав// День. – 2003. – 12 квіт.</p> <p>15. Кук Р. Керуючи гуманітарним втручанням// День. – 2000. – 15 серп.</p> <p>16. <i>Міжнародні організації: Навчальний посібник/</i> За ред. О. Кучика. – К., 2005.</p> <p>17. Право народов на самоопределение: идеология и практика/ Сост. Д. Грушкин. – М., 1997.</p> <p>18. Сенезе С. Права человека и право народов: два раздельных мира?// Международные отношения. – 1991. – № 2.</p> <p>19. Барсегов Ю. Самоопределение и территориальная целостность. – М., 1993.</p> <p>20. Богатуров А. Самоопределение наций и потенциал международной конфликтности// Международные отношения. – 1992. – №3.</p> <p>21. Ожеван М. Україна та Росія у системі міжнародних відносин: стратегічна перспектива (у співав.). – К., 2001.</p> <p>22. Зваан Т. Геноцид. Вступ до проблеми// Україна Модерна. Війна переможців і переможених. – 2008. – №2 (13).</p> <p>23. Захаров Є. Правова кваліфікація Голодомору 1932-1933 років в Україні та на Кубані як злочину проти людяності та як геноциду// Критика. – 2008. – №10-11 (132-133). – Жовт.-лист.</p> <p>24. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. – К., 1999.</p>
Тривалість курсу	Курс складається з 45 год.
Обсяг курсу	16 год. лекційних занять 16 год. практичних занять та 13 год. самостійної роботи. Тижневе навантаження студента складає 2 год. аудиторних занять
Очікувані результати навчання	<p>Студенти повинні знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - у чому суть поняття «міжнародне право»; - які основні відмінності між внутрішньодержавним та міжнародним правом; - основні функції міжнародного права; - різницю між поняттями «міжнародне право» та «реальна політика»;

	<ul style="list-style-type: none"> - суть конфлікту між правом націй на самовизначення та принципом територіальної цілісності держави; - принципи міжнародного права; - роль міжнародного права у захисті свободи слова; - специфіку діяльності Європейського суду з прав людини. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розрізняти поняття «міжнародне право» та «Realpolitik»; - аналізувати сучасний стан міжнародних відносин з погляду міжнародного права; - використовувати міжнародно-правові аргументи у журналістських публікаціях на міжнародну тематику.
Ключові слова	Міжнародна журналістика, міжнародне право, принципи, Realpolitik, свобода слова
Формат курсу	Стаціонарне навчання
Теми	Див. СХЕМУ КУРСУ, додану до силабуса
Підсумковий контроль, форма	Підсумком курсу «Міжнародне право і журналістика» є іспит.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із загальних та журналістикознавчих дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату бакалавра
Навчальні методи та техніки під час викладання курсу	Лекції, практичні заняття, готування презентацій та написання журналістського матеріалу у рамках тематики курсу.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни вивчення курсу може потребувати використання проектора для демонстрації візуального матеріалу.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Іспит за 100-бальною системою.</p> <p>Вимоги до доповіді-презентації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ретроспективний погляд на проблему (однак не варто перевантажувати доповідь історичним фактажем); 2. сучасний стан конфлікту; 3. візуальний ілюстративний матеріал (світлина, карти, ...) 4. висвітлення проблеми в українських або закордонних ЗМІ (посилання на конкретні газетні публікації чи телепередачі); 5. вказати список використаних джерел. <p>Вимоги до статті:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. стаття повинна мати усі "класичні" атрибути: заголовок, лід, поділ на частини, ілюстрації (світлина, мапа, схеми); 2. висвітлення історії та сучасного перебігу конфлікту на основі найбільш важливих та ілюстративних фактів; 3. якщо є можливість - розповісти історію конкретної людини, мешканця конфліктної території, використовуючи публікації ЗМІ (при цьому обов'язково посилаючись на них).
Питання до заліку чи екзамену.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Що означає поняття «міжнародне право»? 2. У чому труднощі дефініювання поняття «міжнародне право»? 3. Міжнародне право та міжнародна журналістика. 4. У чому різниця між поняттями «класичне міжнародне право» та «сучасне міжнародне право»? 5. Перелічіть основні характерні особливості міжнародного права. 6. У чому специфіка юридичної сили у міжнародному праві? 7. Що таке норма міжнародного права? 8. Функції міжнародного права. 9. Основні відмінності між внутрішньодержавним та міжнародним правом. 10. Міжнародне право та концепція «реальної політики» (Realpolitik). 11. Перелічіть основні принципи міжнародного права. 12. У чому полягає суперечність окремих принципів міжнародного права та сучасного стану міжнародних відносин? 13. Що таке «гуманітарне втручання»? На яких принципах воно має здійснюватись? 14. Конфлікт між правом націй на самовизначення та принципом територіальної цілісності держави. 15. Доля принципу мирного вирішення міжнародних спорів у XXI сторіччі. 16. Основні суб'єкти міжнародного права. 17. Визнання та міжнародна правосуб'єктність. 18. Які існують види і форми визнання? 19. У чому полягає відповідальність у міжнародному праві? 20. Що таке міжнародно-правові санкції?
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу може бути надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ, АБО СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Міжнародне право і журналістика»

3. *Змістовий модуль 1. Загальне міжнародне право та його основні проблеми*

Тема 1. Поняття міжнародного права та його характерні особливості

1. Термін «міжнародне право» – етимологія, історія виникнення, сучасні інтерпретації. Міжнародне право і міжнародна журналістика – проблема формування правосвідомості у журналістів та аудиторії ЗМІ.
2. Поняття «класичне міжнародне право» та «сучасне міжнародне право». Періодизація міжнародного права. Предмет і об'єкт міжнародного права. Основні характерні особливості міжнародного права. Природа юридичної сили у міжнародному праві. Поняття норми міжнародного права. Функції міжнародного права.
3. Міжнародне право та внутрішньодержавне право – співвідношення, основні відмінності. Порівняння сфер регулювання міжнародного та внутрішньодержавного права.
4. Міжнародне право та концепція «реальної політики» (Realpolitik). Характерні особливості двох концептів, порівняння їхньої природи. Міжнародне право, Realpolitik та сучасні міжнародні відносини.

Тема 2. Основні принципи міжнародного права. Суб'єкти міжнародного права.

1. Основні принципи міжнародного права. Проблема вичерпного переліку принципів міжнародного права та їхньої цілісності. Принципи міжнародного права та реальна політика у сфері міжнародних відносин – історичні паралелі та міжнародна практика. Принципи міжнародного права та спадщина Другої світової війни. Суперечність окремих принципів міжнародного права та сучасного стану міжнародних відносин. Обов'язок втручання у справи держави, яка порушує права людини, і принцип невтручання у внутрішню компетенцію будь-якої держави. Право націй на самовизначення та принцип територіальної цілісності держав. Доля принципу мирного вирішення міжнародних спорів у XXI сторіччі.
2. Держави – суб'єкти міжнародного права. Способи обмеження міжнародної правосуб'єктності. Проблема статусу міжнародних організацій, націй, що борються за самовизначення та фізичних осіб у контексті міжнародної правосуб'єктності. Інститут визнання у міжнародному праві. Види і форми визнання. Поняття правонаступництва.
3. Поняття відповідальності у міжнародному праві. Відповідальність суб'єктів міжнародного права у контексті добровільного виконання норм. Підстави для виникнення міжнародно-правової відповідальності. Відповідальність за правомірну і неправомірну поведінку. Міжнародний делікт, види і форми відповідальності за нього. Поняття міжнародно-правових санкцій та умови їхнього застосування.

Тема 3. Міжнародні договори та міжнародні спори

1. Міжнародний договір – основне джерело міжнародного права. Інші джерела міжнародного права – міжнародний звичай, загальні принципи права, рішення міжнародних організацій, міжнародних судів. Класифікація та види міжнародних договорів. Особливості процесу укладення міжнародних договорів. Тлумачення міжнародного договору. Припинення, призупинення дії договору та визнання його недійсним.
2. Поняття міжнародного спору. Міжнародний конфлікт та його типи. Основні способи вирішення міжнародних спорів та розв'язання міжнародних конфліктів – переговори, посередництво, міжнародні слідчі комісії, арбітраж, Міжнародний суд ООН та ін.
3. Міжнародні конференції та міжнародні організації як основні осередки вирішення міжнародних спорів. Ліга Націй та Організація Об'єднаних Націй.

Тема 4. Висвітлення у ЗМІ конфлікту між правом народів на самовизначення та принципом територіальної цілісності держав (семінар)

1. Історичні передумови виникнення конфлікту між правом народів на самовизначення та принципом територіальної цілісності держав.
2. Сучасні конфлікти, пов'язані із правом народів на самовизначення:
 - а) грузино-абхазський конфлікт;
 - б) грузино-південноосетинський конфлікт;
 - в) Нагірний Карабах;
 - г) Тибет;
 - г) Фландрія (проблема територіальної цілісності Бельгії);
 - д) Курдистан;
 - е) Крим;
 - є) баскський сепаратизм;
 - ж) Північна Ірландія;
 - і) Придністровська Молдавська Республіка
 - ї) Дарфур (Судан);
 - й) Чеченський конфлікт;
 - к) Турецька Республіка Північного Кіпру;
 - л) Косово

м) ...

3. Способи розв'язання конфлікту між правом народів на самовизначення та принципом територіальної цілісності держав. Принципи висвітлення у ЗМІ.

Тема 5. Територіальні суперечки і боротьба за ресурси у контексті міжнародного права (семінар)

1. Поняття території в міжнародному праві. Види територій. Державні кордони.
2. Природа територіальних конфліктів. Історичні передумови виникнення сучасних територіальних конфліктів.
3. Проблеми у визначенні українсько-російського кордону.
4. Острів Зміїний та українсько-румунські суперечки у розмежуванні морського кордону.
5. Ресурсна складова у територіальних конфліктах. Боротьба за ресурси у контексті норм міжнародного права.
6. Арктика як арена боротьби за природні ресурси: медійні інтерпретації.

Тема 6. Концепція прав людини та сучасне міжнародне право. Журналістика і правозахист

1. Суть поняття «права людини». Історія виникнення концепції. Становлення філософії прав людини у працях Джона Локка. Декларація незалежності США та Декларація прав людини і громадянина – роль цих документів у становленні концепції прав людини. Права людини у ХХ сторіччі.
2. Суперечності концепції прав людини. Права і обов'язки. Претензії концепції прав людини на універсальність. Права людини та культурний контекст. Права людини vs. права колективу.
3. Зміст прав людини згідно із Декларацією прав людини (1948) та іншими міжнародно-правовими документами. Невід'ємні від людської особистості права і свободи. Громадянські права, притаманні людині як громадянину. Політичні права і свободи. Економічні, соціальні й культурні права і свободи.

4. Журналістика і правозахист. Журналіст як правозахисник: приклади і особливості діяльності.

Тема 7. Геноцид як проблема міжнародного права. Міжнародно-правова кваліфікація Голодомору

1. Трагування терміна «геноцид» у міжнародному праві та в історичній, політологічній та правовій літературі. Конвенція ООН про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 1948 р. Альтернативні визначення геноциду. Роль Рафаеля Лемкіна у міжнародному засудженні геноциду. Геноцид як «злочин злочинів». Геноцид як привід для міжнародного гуманітарного втручання.
2. Випадки геноциду в історії людства. Методи здійснення геноциду. Міжнародно-правове засудження геноциду. Відповідальність за геноцид, за заперечення геноциду.
3. Голодомор як геноцид. Міжнародно-політичне та міжнародно-правове засудження Голодомору. Доказова база для трактування Голодомору як геноциду згідно із Конвенцією про геноцид. Р. Лемкін про Голодомор. Роль Джеймса Мейса у висвітленні теми Голодомору. Голодомор як моральна і правова проблема.

Тема 8. Європейський суд з прав людини та захист прав фізичної особи на міжнародному рівні (семінар)

1. Унікальність Європейського суду з прав людини у системі міжнародного судочинства.
2. Роль і місце Європейського суду з прав людини у структурі Ради Європи.
3. Специфіка розгляду позовів у Європейському суді з прав людини.
4. Розгляд справ пов'язаних із Україною (на вибір)
5. Висвітлення діяльності Європейського суду з прав людини в українських ЗМІ.

Змістовий модуль 2. Міжнародне медіаправо

Тема 9. Концепція свободи слова та міжнародне право

1. Філософські основи концепції свободи слова. Історія розвитку ідеї свободи слова. Основні міжнародно-правові документи, що гарантують вільне висловлення думок – Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод та ін.
2. Свобода слова і цензура. Найвідоміші випадки цензурування в історії. Поняття самоцензури. Міжнародні організації, що стежать за дотриманням свободи слова та дотриманням прав журналістів. Щорічні рейтинги свободи слова – місце України та питання про критерії.
3. Основні доктрини суспільної значущості свободи слова та її законодавчого закріплення – теорія чотирьох цінностей, теорія політичного процесу, теорія «вільного ринку ідей», теорія індивідуальної самореалізації.
4. Міжнародні стандарти законодавчого закріплення свободи вираження поглядів – роль організації «Артикль 19». Свобода преси за Європейською Конвенцією про захист прав людини та основних свобод.

Тема 10. Захист честі, гідності і ділової репутації: практика Європейського суду з прав людини (семінар)

1. Поняття честі, гідності і ділової репутації. Дифамація.
2. Захист честі, гідності і ділової репутації на міжнародному рівні.
3. Розгляд окремих справ Європейського суду з прав людини щодо дифамації.

Тема 11. Поняття публічності та приватності у контексті міжнародного права

1. Філософське підґрунтя розмежування приватної та публічної сфер. Ретроспективний погляд на приватну та публічну сфери. Поняття приватності та публічності. Зародження публічної сфери. Сфера відкритості та її трактування у Ю. Габермаса. Приватна та публічна сфери у еру електронних ЗМІ.
2. Публічність та приватність як юридичні категорії. Свобода слова і право на приватність – пошук балансу. Правила висвітлення приватного життя публічних осіб у ЗМІ: правило «чотирьох вікон».

Тема 12. Втручання в особисте життя: практика Європейського суду з прав людини (семінар)

1. Юридичне трактування понять «приватна сфера» та «публічна сфера».
2. Конфлікт між правом на вільне висловлення поглядів та правом на приватне життя.
3. Розгляд окремих справ Європейського суду з прав людини щодо втручання у приватне життя.
4. Правила висвітлення у ЗМІ тем, пов'язаних із приватним життям.

Тема 13. Доступ до інформації та захист журналістських джерел: міжнародний досвід

1. Поняття журналістських джерел. Право на захист джерел як одне із найфундаментальніших прав журналістів. Історія законодавчого закріплення принципу захисту журналістських джерел. Міжнародно-правові документи, що гарантують захист журналістських джерел.
2. Проблема захисту журналістських джерел у практиці Європейського суду з прав людини. Рекомендації «Артиклю 19» щодо захисту журналістських джерел. Випадки, коли журналіст не має права приховувати джерело. Справа «Іракського досьє».
3. Поняття доступу до інформації. Проблема доступу до інформації у практиці Європейського суду з прав людини. Законодавчі гарантії права на доступ до інформації.

Тема 14. Доступ до інформації та захист журналістських джерел: міжнародний досвід

1. Поняття доступу до інформації. Доступ до офіційної інформації та документів. Рекомендації міжнародних організацій щодо доступу до інформації.
2. Поняття журналістських джерел та право на їх захист. Прецедентні рішення Європейського суду з прав людини у сфері захисту журналістських джерел.

Тема 15. Захист суспільної моралі: практика Європейського суду з прав людини (семінар)

1. Поняття суспільної моралі.
2. Проблема регулювання суспільної моралі. Органи з регулювання суспільної моралі.
3. Розгляд окремих справ Європейського суду з прав людини щодо захисту суспільної моралі.

Тема 16. Висвітлення виборів у ЗМІ: міжнародний досвід

1. Загальні особливості висвітлення виборів у ЗМІ. Обмеження свободи масової інформації з метою захисту виборчих прав.
2. Регулювання діяльності ЗМІ під час виборчих кампаній: міжнародний досвід.

Тема 17. Саморегулювання ЗМІ

1. Саморегулювання як внутрішня форма нормування діяльності мас-медій.
2. Внутрішньоредакційні кодекси як фундамент діяльності журналістів. Редакційні настанови BBC. Основні цінності, які стають основою кодексів із журналістської етики.
3. Інститут ньюз-омбудсменів як спосіб саморегулювання ЗМІ. Історія створення посади омбудсмена у ЗМІ. Особливості діяльності ньюз-омбудсменів: на прикладі газети «The Guardian».